

Toelichting nader voorlopige budgetten 2021

Deze toelichting biedt inzicht in de raming van het nader voorlopig macrobudget 2021 op grond van artikel 69, eerste lid, van de Participatiewet (PW). Het macrobudget 2021 wordt definitief vastgesteld in september 2021.

Het macrobudget voor 2021 was in september 2020 geraamd op € 6.845,2 miljoen en wordt nu (nader voorlopig) geraamd op € 6.462,4 miljoen. De neerwaartse bijstelling is grotendeels het gevolg van de verwerking van de realisatiecijfers over 2020 en de nieuwe werkloosheidsverwachtingen van het CPB (CEP). Tabel 1 geeft de mutaties per deelbudget weer. Deze toelichting gaat verder in op de mutaties binnen de verschillende deelbudgetten van het macrobudget.

Tabel 1. Raming macrobudget 2021 (in miljoenen euro's)

Deelbudget	Voorlopig	Nader voorlopig	Vershil
Participatiewet (bijstand en LKS)	6.424,1	6.011,3	-412,8
IOAW	316,2	293,8	-22,5
IOAZ	31,0	28,9	-2,1
Bbz 2004 (levensonderhoud startende zelfstandigen)	73,9	128,4	+54,5
Totaal	6.845,2	6.462,4	-382,8
Waarvan gereserveerd deelbudget COVID-19	-327,2	0	+327,2
Waarvan gereserveerd i.v.m. in 2021 uit te keren vangnetuitkeringen	-13,8	-13,8	0
Te verdelen macrobudget	6.504,2	6.448,6	-55,6

Reservering voor COVID-19 uitkering

Een deel van het macrobudget 2021 (€327,2 mln) was apart gehouden, om de mogelijkheid te creëren om in de verdeling rekening te houden met verschillen in de impact van de coronacrisis op de bijstandsuitgaven van gemeenten. In samenspraak met de begeleidingscommissie verdeelmodel (met o.a. vertegenwoordigers van VNG, Divosa en gemeenten) zijn we tot de conclusie gekomen dat de verschillen in de ontwikkeling van de bijstandsvolumes en uitgaven van gemeenten in het coronajaar 2020 niet uitzonderlijk zijn ten opzichte van eerdere jaren. Daarom is het corona deelbudget bij de berekening van de nader voorlopige budgetten toegevoegd aan het regulier te verdelen macrobudget.

Deelbudget Participatiewet

Het deelbudget Participatiewet (PW) betreft het deel van het macrobudget dat geraamd is voor bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies. Tabel 2 splitst de wijziging in de raming uit naar conjunctuur, realisatie, beleid, en loon- en prijsbijstelling. Het budget is het product van het geraamde gemiddelde volume en de geraamde gemiddelde prijs – deze staan weergegeven in tabel 2a en 2b.

Tabel 2: deelbudget PW 2021 (in miljoenen euro's)

Voorlopig budget	6.424,1
A. Conjunctuur	-353,4
B. Realisaties 2020	-53,4
C. Effecten rijksbeleid	-6,0
D. Loon- en prijsbijstelling	0
Totaal mutaties	-412,8
Nader voorlopig budget	6.011,3

Tabel 2a: Raming volume PW 2021 (aantallen)

Geraamd gemiddelde volume (voorlopig)	431,8
A. Conjunctuur	-23,3
B. Realisaties 2020	-4,3
C. Effecten rijksbeleid	5,0
Geraamd gemiddelde volume (nader voorlopig)	409,2

Tabel 2b: Gemiddelde prijs PW 2021 (€)

Gemiddelde prijs (voorlopig)	14,876
A. Realisaties 2020	-0,002
B. Effecten rijksbeleid	-0,186
C. Aanpassing loon-, prijs- en ongevoeligheid	0
Gemiddelde prijs (nader voorlopig)	14,688

Toelichting tabellen:

A. Conjunctuur

Per saldo is het macrobudget op basis van de conjunctuur **€353 mln naar beneden** bijgesteld. Deze bijstelling bestaat uit 4 elementen: een bijstelling als gevolg van de nieuwe werkloosheidsraming van het CPB, het uitboeken van het additionele corona-effect voor 2021, de 50% doorwerking van de ramingsfout in 2020 en een bijstelling als gevolg van de overstap naar de ongecorrigeerde werkloosheidsreeks van het CPB. Deze 4 elementen worden hieronder nader toegelicht.

Nieuwe werkloosheidsraming CPB: het CPB heeft bij de CEP de werkloosheidsverwachtingen voor zowel 2020 als voor 2021 fors naar beneden bijgesteld. Omdat het CPB nu minder grote toenames in de werkloosheid voorspelt, is de verwachte toename in het bijstandsvolume ook minder groot. Als gevolg van de bijstelling in de werkloosheidsverwachtingen, is de bijstandsraming met **€304 mln naar beneden** bijgesteld.

Uitboeken additioneel corona-effect: Voor 2021 was in verband met de coronacrisis bovenop de rekenregel een additioneel effect van 4 duizend uitkeringen ingeboekt. Voor 2020 is de autonome boeking achteraf niet nodig gebleken. CPB verwacht dat het effect ook in 2021 niet nodig zal zijn, daarom wordt het additionele effect nu uitgeboekt. Dit leidt tot een neerwaartse ramingsbijstelling van - **€61 mln**.

50% doorwerking ramingsfout 2020: Voor 2020 werd door het CPB rekening gehouden met 12.000 extra uitkeringen vanwege corona. Bij het bepalen van de CPB-ramingsfout voor 2020 is dit corona-effect buiten beschouwing gelaten. De relevante ramingsfout is gebaseerd op de nieuwe conjuncturele informatie van het CPB bij CEP. Omdat de CEP-werkloosheidscijfers voor 2020 lager liggen dan wat het CPB bij de MEV raamde, is de bijstandsraming voor 2020 naar beneden bijgesteld. Na correctie voor het corona-effect en verwerking van de nieuwe werkloosheidscijfers komt de CPB-bijstandsraming voor 2020 lager uit dan het volume dat in 2020 is gerealiseerd. Deze ramingsfout voor 2020 werkt voor 50% door in het budget voor het volgende jaar. Dit leidt tot een opwaartse bijstelling van **+€11 mln** in het macrobudget 2021.

Overstap naar de ongecorrigeerde werkloosheid: Voor de inschatting van het effect van de conjunctuur op de bijstandsraming werd altijd gebruik gemaakt van de *gecorrigeerde* werkloze beroepsbevolking van het CPB. CPB past hierbij een correctie toe op de werkloosheidsramingen,

om te voorkomen dat ingeboekte beleidseffecten die ook van invloed zijn op het arbeidsaanbod dubbel worden meegeteld. Op advies van het CPB maakt SZW voor de bijstandsraming voortaan gebruik van de *ongecorrigeerde* werkloosheid. Achterliggende reden daarbij is dat de correctie op de werkloosheidsraming is afgestemd op de beleidseffecten zoals ze door het CPB worden ingeschat en de correctie dus niet volledig aansluit op de beleidseffecten van SZW. Een bijkomend voordeel van deze aanpassing is dat de *ongecorrigeerde* werkloosheid openbare informatie is die elke ramingsronde op de website van het CPB wordt gepubliceerd, terwijl de *gecorrigeerde* werkloosheid altijd onderhands met SZW werd gedeeld. Als gevolg van deze overstap wordt het macrobudget met **€1 mln** naar boven bijgesteld.

B. Realisaties 2020

De voorlopige volumerealisaties (CBS) en de voorlopige uitgavenrealisaties over 2020 (Beeld van de Uitvoering) zijn in het nader voorlopig budget verwerkt. Bij het verwerken van de realisatiecijfers is de ramingsfout als gevolg van het additionele corona-effect (+12.000 uitkeringen) buiten beschouwing gelaten en zijn de nieuwe werkloosheidscijfers verwerkt. Het verwerken van de voorlopige realisaties zorgt voor een **neerwaartse bijstelling** van ca. **€ 53 miljoen**. Daarvan is **-€48 mln** het gevolg van een lager dan verwacht volume en **-€5 mln** het gevolg van een gemiddelde prijs per uitkering die lager uitvalt dan verwacht.

C. Effecten rijksbeleid

Uitstel Breed Offensief: De invoering van het wetsvoorstel Breed Offensief die per 1 juli 2021 beoogd was, is uitgesteld naar 2022. Hierdoor worden de effecten voor de LKS-vrijlating (- €6 mln) en de vermogenstoets fraudevordering (+€0,2 mln) voor 2021 uitgeboekt.

Technische boekingen in voorbereiding op historische bekostiging LKS (budgetneutraal):

Het voornemen is om vanaf budgetjaar 2022 het LKS-budget op basis van historische uitgavenaandelen te verdelen. Tot nu toe werd er een overkoepelend deelbudget Participatiewet gepresenteerd, waarin het bijstandsbudget en het LKS-budget werden samengevoegd. Vanaf budgetjaar 2022 zal het LKS-budget los van het bijstandsbudget worden geraamd. In voorbereiding op deze loskoppeling worden er een aantal technische boekingen gedaan die per saldo budgetneutraal uitpakken. De technische boekingen zijn noodzakelijk om vanaf 2022 de realisaties op een goede manier in de raming te kunnen verwerken.

De oploop in de LKS-uitgaven liep tot nu toe in de ramingen mee via een beleidseffect dat op het bijstandsbudget was ingeboekt (tegen de relatief hoge bijstandsprijs). Die oploop in de LKS-uitgaven is nu overgeboekt naar het LKS-budget (tegen de relatief lage LKS-prijs). Door deze overboeking is het Participatiewet-volume met 5,4 duizend uitkeringen naar boven bijgesteld, terwijl de gemiddelde prijs met €186 naar beneden is bijgesteld. Deze volumestijging en prijsdaling wegen tegen elkaar op, waardoor de boekingen per saldo budgetneutraal uitpakken. De boeking is daarom niet terug te zien in tabel 2.

Na verwerking van de technische boekingen komen we uitgesplitst uit op een bijstandsvolume van 379,8 duizend tegen een gemiddelde prijs van €15.152 en een LKS-volume van 29,5 duizend tegen een gemiddelde prijs van €8.707.

D. Loon- en prijsbijstelling

Er zijn nog geen effecten van de loon- en prijsbijstelling meegenomen in de raming van het nader voorlopige macrobudget. Deze worden pas bij vaststelling van het definitieve budget verwerkt.

Overige deelbudgetten

Tabel 1 geeft de budgettaire mutaties van de overige deelbudgetten weer. Tabel 3 splitst deze uit naar volume en prijs.

- De IOAW is **€ 23 miljoen naar beneden** bijgesteld. Dit is het saldo van een neerwaartse bijstelling vanwege lagere verwachte doorstroom vanuit de WW naar de IOAW (**€ -10 miljoen**), een neerwaartse bijstelling vanwege de verwerking van de volumerealisaties in 2020 (**€-17 mln**) en een opwaartse bijstelling op basis van de gerealiseerde prijs in 2020 (**€4 mln**).
- De IOAZ is met **€ 2 miljoen naar beneden** bijgesteld. Dat is het gevolg van de verwerking van de realisaties 2020.
- Het deelbudget Bbz (levensonderhoud voor starters en gevestigden) is per saldo met **€54 mln** naar boven bijgesteld. Na afloop van de Tozo (eind juni 2021) zal een deel van de mensen doorstromen naar de Bbz. De inschatting van de doorstroom vanuit de Tozo is op basis van input van gemeenten met **€65 mln** naar boven bijgesteld (van €20 mln naar €85 mln). De verwerking van realisaties 2020 leidt juist tot een neerwaartse bijstelling van het deelbudget Bbz; **-€5 mln** als gevolg van de volumerealisatie en **-€ 6 mln** op basis van de prijsrealisaties.

Tabel 3. Overige deelbudgetten 2021 naar volume en prijs

Deelbudget	Voorlopig		Nader voorlopig		Verschil	
	Volume	Prijs	Volume	Prijs	Volume	Prijs
IOAW	21,3	14,9	19,5	15,1	-1,8	0,2
IOAZ	1,9	16,3	1,8	16,3	-0,1	0,0
Bbz (levensonderhoud startende zelfstandigen)	4,4	16,8	8,3	15,4	3,9	-1,4

Toelichting realisaties 2020

De voorlopige realisatiecijfers over 2020 laten zien dat de feitelijke landelijke uitgaven ca. € 316 miljoen lager waren dan het verstrekte macrobudget. Het landelijk overschot bij gemeenten bedraagt daarmee ca. 5%. Dit komt voornamelijk doordat het bijstandsvolume in 2020 lager is uitgevallen dan vooraf geraamd.

De realisatiecijfers over 2020, zowel volume als prijs, zijn verwerkt in het nader voorlopige macrobudget voor 2021. Bij de doorwerking van deze realisatiecijfers op het macrobudget 2021 is de ramingsfout als gevolg van het additionele corona-effect (+12.000 uitkeringen) buiten beschouwing gelaten. Daarnaast is de omvang van de ramingsfout op basis van nieuwe werkloosheidscijfers naar beneden bijgesteld. De doorwerking op 2021 wijkt daarom af van het macro-overschot dat hier wordt benoemd.

Meer informatie over budgetten en bestedingen per gemeenten is te vinden op [website van de Rijksoverheid](#).